NOAH E. COTSEN LIBRARY OF
YIDDISH CHILDREN'S LITERATURE

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 12880

A MAYSELE

Hans Christian Andersen

The original of this title comes from the permanent collection of the YIVO Institute for Jewish Research, New York, NY

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

קינדער ביבליאָטעק נר. 3

ה. ק. אַנדערסען.

אַ מעשה׳לע.

אַנאַלע.

-:- יידיש -:-

בענציון מאַיער.

[illegible] פּראַגא [illegible] 17

ה. ק. אַנדערסען.

אַ מעשה׳לע.

אַנאַלע.

יודיש:
בנציון-מאָזער.

פערלאַג „אַרבּײט" לעמבערג.

נאָכדרוקען אָהן ערלויבעניש פֿונ'ם פערלאַג איז פֿאַרבאָטען..

Copyright by Verlag „Arbeit“ Lemberg.

געדרוקט אין דער בוכדרוקערײַ „פּראַצאַ“ לעמבערג, בערנשטײַנא 17

א מעשה'לע.

די עפּל־בוימער זענען שוין געווען גאנץ צובליט. און פעלדער פראכט זענען די געשטאנען, פארציערט מיט גרינע בלעטער, צווישען וועלכע ס'האבען זיך שוין באוויזען די ערשטע סמנים פון יונגע, אומ־צייטיגע פירות. און הויך האבען זיך ארומגעדרייט די יונגע גענזאלעך און די קאַץ איז געלעגען קעגען דער זון און א אויפהער האט זי זיך געוואשען און געפוצט, געוואשען און געפוצט.

ס'איז געווען א געראטען יאר. דאס קארן איז געווען גרין. און די פייגעלעך האבען געזונגען. די גאנצע לופט איז געווען פול און פיל מיט געזאנג און יובעל. מ'האט געקאנט מיינען, ס'איז א גרויסער יום־טוב היינט.

און באַ ת איז געווען רוהיג. פון די קלויסטער־טורמעס האָבען די גלאָקען געקלינגען פייערליך און די מענשען זענען געגאנגען שוין אנגעטון. ס'איז געווען א ווארימער טאג, א שיינער טאג. מ'האט און אמת'ן אבן געקאנט זאגען: דער גאט איז אונזער ליבער גאט, קענען איהם מענשען־קינדער.

אָבער אינעווייניג אין קלויסטער איז געשטאנען דער גלח און האט מיט א צארניגען קול געדרשה'ט. ער האט געזאגט, אז די מענשען זענען זינדיג און דארום מוז זיי גאט שטראפען, נאך מיט קר־

מען זי אין גהינום אריין וואו זי ווערן פארברענט, אבער נישט אויף איין מאל. אייביג האלטן זי אין איין ברענען, דער פייער לעשט קיינמאל נישט אויס. די זינדיגע האבן אויף יענער וועלט קיינמאל נישט קיין רוה און נישט קיין פרידן.

דאס איז געווען אזוי שרעקליך צוצוהערן. און מיט וואס פאר א זיכערקייט דער האט דאס געזאגט: נאר דייטליך האט ער פארן פארזאמלטן עולם געמאלן דעם גהינום. וויאזוי סיגייט דארטן צו, וואס פאר שטיקענדיגע לופט דארטן איז, וויאזוי די רשעים ווערן כסדר פארזינקען, טיפער און טיפער. שוין פריער צוהערן אליין איז באפאלן א פחד. סיאיז געווען קענטיג, אז דער רבה רעדט דאס אלעס נאר ערנסט. האט מען זיך טאקי און אמת'ן אריין געשראקן.

אין דרויסן אבער, טאקי נעבן קלויסטער, האבן די פייגעלעך אזוי שיין געזונגען. די זון האט אזוי העל געשיינט. סיאיז געווען גלייך ווי יעדעס בעלי-חי וואלט געזאגט: גאט איז גוט, קעגען אלע איז ער גוט!

ניין דא איז נישט געווען אזוי טרויעריג ווי אינעווייניג, אין קלויסטער.

אויף דער נאכט האט דער גלה באמערקט, אז זיין ווייב איז עפיס פארזונקען אין מחשבות.

„וואס איז דיר? — האט ער א פרעג געטאן.

„וואס מיר איז — האט זיין ווייב אפגעענטפערט — עפיס פליען מיינע מחשבות אזוי ארום אין א סדר. עפיס קאן איך נישט גלייבן אין דעם וואס דו האסט היינט געפרעדיגט. עפיס קאן איך נישט גלייבן אין דעם, אז אויף דער וועלט זאלן פאראן אזוי פיל רשעים און אז זיי מוזן אייביג, אייביג ברענען! אייביג... דאס איז דאך אזוי לאנג! — די ווייסט דאך. איך בין נישט מער ווי א זינדיגע אשה, אבער איך קאן גם נישט פארשטיין, ווי אזוי האט מען דאס א דארין צו לאזן א מענטשן אייביג זיך טאפען אין פייער. וויאזוי קאן דאס

דער גוטער, ליבער גאָט דערלאָזן. ער, וואָס איז פֿיל גנאָד און לײַט־זעלינקײַט בפֿרט אַז ער ווייסט דאָך אַם בעסטען וואָס פֿאַר אַ שוואַך־באַשעפֿעניש דער מענטש איז, און אַז די שליטא איז גרויס. נײַן, זאָג וואָס דו ווילסט, איך קאָן אין אַלדעם ניט גלייבן.

אָסיעקרציים. די בלעטער האָבן זיך שוין געוואַלגערט צעפֿליסענע פֿון די ביימער. דער גלח איז געזעסן ביים בעט פֿון אַ גוסס. אַ פֿרומע נשמה האָט צוגעמאַכט די אויגן. ס'איז געוועזן זײַן אייגן ווײַב.

„אויב עמיצער וועט האָבן פֿריידן אין קבר און חסד בײַ גאָט, דאַן ביזטו עס." אַזוי האָט גערעט דער גלח, בשעת ער האָט בײַ דער טויטענס בעט געזאָגט אַ פֿרומע תּפֿילה.

דאַנאָך האָט מען איר רעכט געטאָן. פֿינף גלחים אויבן האָבן געזונגען גרויסע ברכות. און הויף איז געווען שטיל און לײַדיג. ס'איז ניט געווען מעהר דער ליכטיגער הויז־שײַן. די גוטע פֿרומע גלח־ניצע איז אַוועק פֿון דאַנען אויף אייביג...

אויף דער נאַכט האָט אַ קעלטער ווינט געבלאָזן איבערן גלחים קאָפּ. ער האָט אויפֿגעמאַכט די אויגן. ס'האָט זיך אים אויסגעדאַכט, אַז ס'שײַנט די לבנה. ביים בעט ווענט איז געשטאַנען אַ געשטאַלט. דאָס איז געווען דאָס שאָטענבילד פֿון זײַן פֿרוי. זי האָט אויף אים געקוקט מיט אַזאַ טרויעריגן בליק, גלײַך זי וואָלט אים עפּעס וועלן זאָגן.

האָט זיך דער גלח אויפֿגעזעצט; ער האָט געפּרוּווט אויסשטרעקן די הענט. מיט אַ ציטערדיגער שטים האָט ער געפֿרעגט: — „אפילו דיר איז ניט באַשערט די אייביגע רוה? די לײַדסט? די, די גוטע און פֿרומע?"

די טויטע האָט געשאָקעלט מיטן קאָפּ אויף יאָ.

— „צי קאָן איך דיר אפשר פֿאַרשאַפֿן רוה אין קבר?

„יאָ", האָט געענטפֿערט די טויטע.

— „ווי אַזוי?"

— „גיב מיר אַ האָר, נאָר איין איינציגע האָר פון יענעם רשעס קאָפּ, וואָס איז פאַרמשפט אייביג צו ברענען אין פייערדיגען גהינום.

אַ דאָס איז לייכט מיין טייערע — האָט דער גלח געטרייסט — די וועסט באַלד זיין דערלייזט, די כשר'ע צנועה".

„אויב אַזוי — האָט געזאָגט די מויטע — טאָ קום. זיי מיט מיר. מיט מיר קאָנסטו שוועבן וואוהין דיינע געדאַנקען וועלען נאָר וועלען, ניט באַמערקט פון מענשען, וועלען מיר אין די טיפסטע אָבגרונטען פון זייערע הערצער אַריינקוקען. אָבער זעה, אַז די זאָלסט ווי אַם גיכ־סטען אַבהויבען יענעם אומגליקליך־פאַרשטעכטן. וואָרים אַזוי ווי מ'קריגט נאָר דעם ערשטער האָר, מוז איך ווידער אַוועק".

און אַזוי ווי די האָט גערעט זענען זיי שוין געווען אין אַ גרויסער שטאָט. פון די מויערן האָבען מיט פייערדיגע אותיות אַראָבגעלויכטען די נעמען פון זינד: נאוה, קאַרגשאַפט, שבירת הנה. קודם די אַלע גוטע, זיבען זאַכען, וואָס זענען אין אַ גרויסער שטאָט אַזוי בנמצא.

„יאָ און יענעם הויז — האָט דער גלח געוויזען מיט דער האַנט — וווינען פאַראַן יענע רשעים וואָס זענען פאַרמשפט אויף אייביגען גהינום."

זיי זענען געשטאַנען געבען אַ פּראַכטיגען געביידע, מיט אַ הויכער לויבער וואַראַנדע. די טרעפּ אַרויף־צו, זענען געווען באַדעקט מיט טייערע דיוואַנ'ס, ביי די פענסטער האָבען געבליט בלומען און אינעווייניג האָט געשפּילט מוזיק. אויבען טויער איז געשטאַנען אַ דינער אין ליבער־ייד און סאַמעט און דער רעכטער האַנט האָט ער געהאַלטען אַ לאַנגען שטעקען מיט אַ שיינעם זילבערנעם קאָפּ.

„איינער באַל — האָט ער גערעט צו די נייגעריגע מענשען פאַרן טויער — איז שענער ווי ביים קיסר". און ער האָט אויף זיי געקוקט מיט אַ אויג, ווי ער וואָלט וועלען זאָגען: אַרויס הבהה, וואָס שטייט איר ביים טויער און גאַפט. וואָס וואַרטעט איר אַלע? קענען מיר? איר וועט ניט מער ווי שנאָרער.

„אָט דאָס איז „גאוה — האָט געזאָגט די מומע — זעהסט"?
„יאָ — האָט געענטפערט דער גלח — אָבער דאָס איז דאָך אַ פּשוט'ער שוטה. נון ער דאַרף ניט פאַרמשפט ווערען צום אייביגען גהינום".

„אַ שוטה, אַ שוטה"! דאָס וואָרט האָט אָפּגעקלונגען אין גאַנצען הויז ווייל אינעווייניג זיינען אין אמת'ן אַריין געווען לויטער שוטים.

אָבגעדערט ווערען די נעפּלינגען צום קמין. צווישען פיר נאַקעטע ווענט האָט זיך אַרומגעדרייט אַ זקן אויסגעדאַרט, הונגריג און דאַרשטיג אינגאַנצען ציטערדיג פאַר קעלט. האָט ער נאָר געקלערט וועגען זיין גאולה. זיי האָבען געזעהען ווי ער האָט פון דער וואַנט אַרויסגענומען אַ שטיין, לאַנג דאָרטען זיך געפּאָרעט, ביז ער האָט אַרויסגעשלעפּט אַ פּעקול שמאַטעס. מיט ציטערדיג-פייבערדיגע הענט האָט ער גענומען ציילען די גאָלדענע מטבעות וועלכע זיינען שוין געווען פאַרשאַוערט.

„ער איז קראַנק, דאָס איז אַ שגעון, שגעון געמישט מיט פּחד און בייזע חלומות". אַזוי האָבען די געטראַכט און זיינען אַנטלאָפען פון דאַנען, גלייך אין קהסינאַל אַריין. די באַנדיטען, גנבים זיינען געלעגען איינס נעבען ס'אַנדערע און האָבען געשנאָרכט. פּלוצים האָט זיך איינער אויפגעכאַפּט מיט אַ ווילדען געשריי. ווי אַ ווילדע חיה האָט ער גענומען אַרום זיך שלאָגען מיט די הענט, ביז איינער האָט אַ ברום געטאָן: — האַלט דעם פּיסק די הינט און בער" — יעדע נאַכט אַזוי.

„יעדע נאַכט — האָט דער צעשראָקענער איבערגעחזרט — יאָ, יעדע נאַכט קומט ער און וואָיעט און וואַרגט מיך. אמת איך האָב עס געטאָן. איך האָב אַ דערצערנט געטויט. דאָפאַר בין איך שוין דאָ צום צווייטען מאָל; האָב איך עפּיס שלעכטס געטאָן, אַזוי קום איך דאָך אָב מיין פאַרדינטע שטראָף. נאָר איין זאַך האָב איך ניט מודה געווען. בעת איך בין דאָס לעצטע מאָל פון דאַנען באַפרייט געוואָרען, בין איך אַריבערגעגאַנגען דורכ'ן הויף פון מיין געוועזענעם בעל-בית. פּלוצים איז מיך באַפאַלען אַ מוראדיגער כעס און משוגע'דיגע נערוואַ-

קען האָבן מיך איבערוועלטיקט — האָב איך אָנגעצונדן אַ שוועבעלע: ווי אַזוי האָב איך עס דערלאַנגט צום שטרויענעם דאַך. און איינס מיט נים איז אַלצדינג געשטאַנען אין פלאַמען. איך האָב געהאָלפן ראַטעווען ווי וויפל כ'האָב נאָר געקאָנט. אַ חוץ די טויבן אויפן דאַך און דעם הונט אויף דער קייט, איז אַלצדינג ניצול געוואָרן. וועגן הונט האָב איך גאָר נישט אָנגעהויבן קלערן. כ'האָב אים געהערט וויען... און אָט דאָס יעמערלעכע וויען הער איך כסדר... און ווען איך ווער אַנטשלאָפן, קומט ער מיר צו חלום. גרויס צעשויבערט שטייט ער נעבן מיר... ער לייגט זיך אַרויף אויף מיר. ער וואָיעט, ער דריקט מיך און שטיקט מיך... דו ביסט אַ וואוילער יונג, אַז דו קאָנסט שלאָפן און שנאַרכן אַ גאַנצע נאַכט. איך אָבער קאָן קיין אויג נישט צומאַכן"

און מיט בייזע בלוט־פאַרלאָפענע אויגן האָט ער זיך ווידער אַ וואָרף געטאָן צום חבר, מיט פאַרמאַכטע פויסטן האָט ער אים אָהן רחמנות געשלאָגן אין טאַטע פנים.

ס'האָט געהייסן אַז דער בייזער "מאַדט" איז ווידער משוגע געוואָרן און ס'איז נישט געבליבן עפּעס אַנדערש וואָס צו טון ווי נאָר אַרויסשטרעקן אים די הענט, אָנבינדן דעם קאָפּ אַזוי, אַז דאָס גאַנצע בלוט איז אים געקומען אין פּנים אַריין. איר וועט אים נאָך דערהרגענען דעם אַ גילגולניק — האָט זיך אָנגערופן דער גלח און ער אָט געפּרוּווט דעם ווידעשן פאַרבעסער צו באַפרייען... אָט דעם ווידעשן וואָס האָט שוין צופיל געליטן.

דעם גלח'ס הענט האָבן געציטערט ער האָט נישט געוואַגט. אויסצושטרעקן זיין האַנט. ער האָט נישט געוואָגט פון דעם אָרעמען בעל־הטאָמס קאָפּ אַרויסצורייסן די האָר. פון זיינע אויגן האָבן זיך געגאָסן טרערן אין פולער מאָס. טרערן פון חסד און ליבע, וואָס פאַרלעשן האָט אינגאַנצן פויער־פּנים נתונים.

און דער מיטיט האָט געדזשעזט אַ האָן אַ קריי געטאָן.

„חסידישער פֿאָטער — האָט דער גלח געזאָגט — שענק דו מײַן פֿאַרשטאָרבענער פֿרױ די רוה, יענע רוה, װעלכע איך האָב איר נישט געקאָנט געבען."

„איך האָב די שױן — האָט די טױטע זיך אָנגערופֿן — דײַן װאָרט, דײַן האַרט װאָרט, דײַן פֿינסטער מענטשען־גלױבען װעגען גאָט און זײַנע ברואים, האָט מיך נישט געלאָזט אײַנרוהען! קוק זיך נאָר גוט צו צו די מענטשען און װעסט זעהען, אַז אפֿילו אינעם שלעכטסטען פֿון זײ איז פֿאַראַן א חלק פֿון גאָט. און חלק װאָס קאָן בײַקומען און פֿאַרלעשען דאָס פֿײַער פֿון גיהנום.

אַזױ איז נשמה רבינו איז געשטאָרבען בנשיקה, אַזױ האָט זיך דער גלח אױפֿגעכאַפּט בנשיקה, אַרום־אים איז געװעזען לעבטיג; נאָטש קלאָרע זון האָט געשײַנט און שטיל אַרײַן. און יענער שטוב װאו זײַן פֿאַרשטאָרבענע פֿרױ האָט אים װאַנטס. לעבעדיג און צערטליך, דער װעקט פֿון א חלום; האָט גאָט אַלײן האָט איבער אים געבראַכט.

אַנאַלע.

אַנאַלע האָט זיך געחתונהט. זי איז געווען יונג, פריילעך און שיין. אירע ציין זענען געווען ווייס, די אויגן־קלאָר און דאָס פּנים פריש; אינגאַנצן בלוט און מילך. איר מאַן איז געווען א טאַבאַקשטשיקער, א האָלצהענדלער; ער איז אויך געווען זייער יונג געווען.

און אויך אינמיטל האָט זי געהאַט א קינד. א ייִנגעל אָדער נער־וויינען אין הקא א מאָדנער יינגעל. אַנאַלע איז געגאַנגען צום נראָף פאַר אַמאַם. איר קינד האָט זי געגעבן צו א אָרעמער אַרבעטער־פרוי. איר איז שווער נים געגאַנגען. זי האָט געהאַט א שניידער־טעלערס ביימער און ענגלאַנד איז זי געווען אין לויטער זייד און סאַטין. קיינער האָט איר נישט געטאָרט זאָגן א שלעכט וואָרט. מ'האָט זי אָפּגעהיט מיט אַלעם גוטן, וואָרים אויב מ'האָט געוואָלט, אַז דאָס גרעפליכע קינד זאָל זיך גוט באַווייזן האָט זי געמוזט זיין געזונט און שטאַרק. דאָס קינד איז אין אמתן אַרויס געווען שיין און וואויל. מיט אַלע מעלות. אַנאַלע האָט עס שטאַרק ליב געהאַט. ליבערשט ווי איר אייגן קינד. איר'ס איז דאָך געווען אין א אָרעמער היים. וואו ס'איז קיינמאָל נישט נעך־ווען א וואַטער ביסן. ביי איר קינד איז דאָך קיינער נישט געשטאַנען צוקאָפּנס. שטענדיג איז געווען אליין, שטענדיג האָט עס געוויינט. קיינער האָט זיך אפילו נישט אומגעקוקט דאַרויף. שטענדיג הונגעריג,

האָט עס געהאַלטן אין איין שלאָפֿן. און אַז מ'שלאָפֿט, דאַרף מען דאָך ניט עסן. אָט וואָס פֿאַר אַ גוטע זאַך דאָס איז שלאָפֿן. מיט דער צייט איז דאָס קינד גרעסער געוואָרן, כאָטש דער וואוקס ווייניקער איז תמיד געבליבן קליין. אייגנטלעך האָט איר קינד ניט געהאַט קיינעם אַ חוץ דער אָרעמער פֿאַמיליע, וואָס ס'האָט זיך אַזוי גוט איינגעלעבט זיין מוטער האָט אים אויף איביק אָפּגעגעבן. זי איז אַצינד געווען אַ גאַנצע גבירה, מיט אַ הוט אויפֿן קאָפּ. ס'איז איר גוט געגאַנגען. צו דער אָרעמער אַרבעטער־פֿרוי איז זי קיינמאָל ניט געקומען. נו, זיהאָט דאָך געוואוינט ווייט ערגעץ אין אַ הינטערגעסל. און ס'אַנדערע, נאָך וואָס אייגנטלעך האָט זי געוואָלט גייען אַהין. איר יונגל איז שוין געווען דערוואַקסן; ער האָט שוין געקאָנט פֿאַרדינען געלט. ער האָט געפּאַסט מאַדם יענטעס רויטע קוה. דאָס האָט ער געטאָן און ער האָט ליב געהאַט די אַרבעט.

אַז ס'איז אַ שיינער טאָג, לויפֿט דער הונט איבעריק הויך און בילט און לאָזט קיין מענטש ניט אַריין. איז אָבער אַ רעגנטאָג, ליגט ער אין זיין בודקע און וואַרעמט זיך אויפֿן שטרוי. אַנאַלעס בחור פֿלעגט זומער־צייט זיצן אויפֿן פֿרייען פֿעלד און שניצן הינטישקע שטעקאַלעך. פֿרילינג האָט ער שטענדיק געפֿרייט עפּיס פֿאַרפֿלאַנצן אין דער ערד און פֿלעגט זיך אין פֿאַרויס שוין פֿרייען אויף דעם גרינעם שפּראָצן. און ווינטער אין רעגן פֿלעגט ער זיצן, היטן די בהמות און נאַס ווערן ביז אויפֿן לייב. אין דער היים ערשט האָט מען מיט אים געוואָרפֿן אַהין און אַהער; ער איז געווען מיאוס, בהדיג. יאָ אַזוי איז ער געוועזן. יעדער האָט עס געוואוסט. ער איז דאָס געוואוינט געוועזן פֿון תמיד אָן. ליב געהאַט האָט אים קיינער ניט.

און האָט עמיצער אַמאָל אַ פֿרעג געטאָן: „וויאַזוי גייט עס עפּיס אַנאַלעס בחור? איז דער ענגבער געווען אַ קלאָרער: „יאָ, וויאַזוי זאָל עס אים גיין? זיין מזל איז שוין אַזוי געווען. קיינער האָט אים ניט ליב געהאַט.

שפּעטער האָט ער זיך פאַרדונגען בײַ אַ שוסטער.
כּסדר איז ער געזעסן אויפן ים. זײַן פּנים איז געווען שמוציק,
קיינמאָל איז ער נישט געווען זאַט.

אָפּגעבעטן. אַ נאַכט, שטורעמדיקער הימל. דער אומקאָלטער-ווינט האָט געשאַנט פֿריער דאָס לעבן. אין באָטש אַזוי, האָט אויפן ים געשוווּמען אַ קליין צעבראָכן שיפֿל מיט נאָר צוויי מענטשן. נײַן, מיט נאָר אַנדערהאַלב מענטשן. דער שוסטער, מיט זײַן דינער. אַ נאַכ-צעך טאָג איז ער געווען זיי צו בידהשטשות. שפּעטער איז געוואָרן פֿינסטער און קאַלט. דער שוסטער האָט כּסדר געטרונקען בראָנפֿן כּדי אַזוי אויס צו דערוואַרעמען די קישקעס. אַ טרונק בראָנפֿן — האָט ער צו זיך גערעדט — איז אַ גוטע זאַך. נאָך בעסער אָבער וואָלט געווען צווײַ. דער דינער איז געזעסן אויף זײַן בלאָז, נישט גערעדט זיך גאָר אַרום און מיט ווייניק בײַ זיך שטאַרקע, האַרטע הענט האָט ער געשטירט דאָס שיפֿל דורך די בראַזגעדיקע כוואַליעס; כּסדר אַליין ווײַטער און ווײַטער. ער איז געווען מיאוס, די האָר צעשויבערט, קליין געוואַקסן אַזוי ווי אַ קאַרליק. דאָס איז געווען דער זון פֿון אַ אָרבעטער. די מעשׂה אָבער האָט געזאָגט: אַנאַלער זון.

דער ווינט האָט נישט אויפֿגעהערט בלאָזן. דאָס שיפֿל איז געשוווּנקען. דער ווינט האָט זיך אַרײַנגעבאָפֿט אַנעווײַנ אין שיפֿל, די כוואַליעס זענען געקומען און געגאַנגען ווילד און שטורעמיש. אַלצדינג אַרום און אַרום איז געווען נאַס. ס'האָט אָבער געקאָנט ווערן נאָך ערגער. אָט וואָס ס'איז געשען? דאָס האָט זיך פּלוצים אַזאַ וואָרף געטאָן, וואָס האָט זיך אָפּ עפּעס אויף געדרייט כּסדר אויף און אָפּ? איז אַבער פּנים הימל אָראָפּגעפֿאַלן אַ וואָלקנבראָך? דער דינער אויפן שיפֿל האָט געשריגן הויך אויף אַ קול: גאָט מײַן גאָט! דאָס שי-פֿל האָט זיך אָנגעשטויסן אויף אַ פֿעלדזן און ס'איז געזונקען, אַזוי ווי ס'זינקט אַ אַלטער שיך אין אַ טײַך. ס'זענען דערטרונקען געוואָרן אַנדערהאַלב מענטשן. דער שוסטער מיט זײַן קליינעם דינער. קיינער האָט

נישט געזען, א חיות די פּלאַפּליגען און דער לופֿט און די פֿיש אין וואַסער. דאָס גאַנצע שפּיל איז געלעכטער און דער טבֿעיִש באַראַבען זענען זיי געוועזן, באַראַבען און פֿאַרגעסן! נאָר די פֿלויש איז געבליבן פֿון אויבן, אַז די פֿלאַש איז געשטאַנען און געשטאַנען, ווי אַהין? נו, דאָס איז דאָך נישט וויכטיק! די הויפּטזאַך, אַגאַלעס ווייכ. געוויס איז ער גלייך אין הימל אַרויף. אין דאָרטן וועט קיין שום גאָט ה' נישט קענען זאָגן: ליב געהאַט האָט אים קיינער נישט.

אַלעמען האָט געגלייבט אין שטאָט, אַז זי שוין געווען אַ גאַנצע דאַמע. זי איז געווען שטאָלץ אויף אירע זכיות פֿון יענע צייטן, ווען זי איז נאָך געווען בײַם גראַף. מיט גרויס תענוג פֿלעגט זי אַלעמען דערציילן, וואָס זי פֿלעגט פֿאָרן אין דער גרעפֿלעכער בריטשקע, ווי אַזוי זי פֿלעגט בכבוד האָבן צו טון נאָר מיט פּריצים און פּריצות. אַ, דאָס גרעפֿלעכע קינד איז געווען שטיל און שיין ווי אַ מלאך. און ליב געהאַט האָט דאָס זי! נאָר ווי די אייגענע מאַמע. אַז דער פֿריי־נישער יונגל האָט זי שטענדיק געקושט און געהאַלדזט. ער איז דאָס געווען איר פֿרייד, איר לעבן. איצטער איז ער שוין געוואָרן גרויס. ער איז אַלט געוואָרן פֿערצן יאָר. ער איז געוואָרן קלוג און שיין; לאַנג האָט זי אים שוין נישט געזען. יאָרן גאַנצע איז זי שוין נישט געווען אין שלאָס. אַהינצו איז געווען אַ ווײַטע נסיעה.

באַלד נאָך זעען אַמאָל אַ פּאָר צו טון — האָט זי און אַ שיינעם טאָג אַ טראַכט געטון — אַך וואָלט זי גערן וועלן זען מײַן בלומעניק, ער קען אויך בענקען נאָך מיר. ער קלערט אַוודאי פֿון מיר. ער האָט מיך אַוודאי נאָך ליב אַזוי ווי דעמאָלט. ווען ער פֿלעגט מיט זײַנע ווייסענע הענטעלעך אַרומנעמען מײַן האַלדז און שמאַטלען: „אַלאַלי, אַלאַלי״ אַך, ווי הנאה ער פֿלעגט דאָס זאָגן. יאָ, איך מוז אַהינצו אַ פּאָר טעג.

זי איז נאָר געגאַנגען צופֿוס. דער וועג איז נאָך אַליין געווען

אזוי גרויס און שיין. פון ווייטן שוין האט מען געקאנט זעהן די בלעכערנע דעכער און דעם גרויסן פארקען.

נאר ווער ווייסט צי וועט מען זי גאר דערקענען. ס'קערען אודאי שוין דא זיין אנדערע — פרעמדע מענשען, וואס וועלען אפילו נישט אנהייבען וויסען ווער דאס איז אזעלכ׳ס אנאלע. קיינער וועט אצינדער אפילו נישט וויסען וואס פאר א וויכטיגער פארשוין זי איז אמאל געווען דא אין דעם שלאס. אבער דאס מאכט נישט אויס. די אלטע גרעפין וועט זי אודאי דערקענען און זי וועט דאס שוין אלצדינג דער־ציילען. הייגט, דער יונגער גראף, אה, ווי זי האט דאס געבענקט נאך אים!

ענדליך איז זי געווען דא. לאנג, לאנג האט זי געמוזט ווארטען ביז די גרעפין האט זי געלאזט אריינלאזען. ס'איז געווען א גאר פריינד־ליך ווידער-זעהען. דעם יונגען גראף, וועט זי ערשט קענען זעהען נאך'ן מיטאג, האט געזאגט די אלטע. דערוויל זאל זי נאך אביסעל צו־ווארטען. זי איז געזעסען ווי אויף שפילקעס, ס'האט אזוי לאנג געדוי־ערט. ענדליך האט ער זיך באוויזען. ער איז שוין געווען גרויס און אזוי שלאנק. נאר די אויגען און דאס מויל זענען נאך געווען ווי אמאל. ער האט זי אנגעקוקט און געשמייכלט. ער האט זי מסתמא נישט דערקענט. און שוין האט ער ווידער געוואלט אוועקגיין. זי אבער האט א כאפ געטאן זיין האנט און אנגעהויבען זי קושען.

גוט שוין גוט, גוט — האט ער א זאג געטאן און איז אוועק־געגאנגען. ער, איר איינציגע מחשבה. ער, דער געדאנק פון איר לעבנס־שאפט. ער, וועמען זי האט פון תמיד אן אזוי הארציג ליב געהאט. ער, איר שטאלץ און פרייד, האט זי אזוי אפגעפטרט.

אנאלע האט פארלאזט דעם הויף. ברוגז איז זי אוועקגעגאנגען פון דאנען. אזוי פרעמד איז מען געווען צו איר. ס'האט פאר איר נישט געהאט קיין אין גוט הארץ. ער, וועמען זי האט אמאל טאג־ווינאכט אויף די הענט ארומגעטראגן. ער, וועמען זי האט נאך הייגט

צוזאָג געטראָגן אין האַרצן, זי האָט נישט איין פֿריינדלעך וואָרט פֿאַר איר פֿאַרמאָגט.

און פּלוצים, — בשעת זי איז אַזוי געגאַנגען מיט אַ פֿאַרביטערט געמיט, איז פֿון ערגעץ־וואו געקומען צו פֿליִען אַ שוואַרצע קראָ, די איז געפֿלויגן פֿאַר און הינטער איר, זי האָט געהאַלטן אין איין שרייען אַזוי, אַז אַנאַלע האָט זיך געמוזט אָנרופֿן: — „אַך, איז דאָס אַ מיאוסער אומגליקס־פֿייגעלע!

זי איז פֿאַרביי־געגאַנגען דאָס הויז, וואו ס'האָט געוואוינט די אַרבייטער־פֿרוי וועלכע האָט אַמאָל אַנאַלעס קינד געגאַנווט.

„די ביזט וואָס — האָט די אָרימע פֿרוי איר נאָכגעשריגן — אויסגעפֿרעסן און פֿעט ווי אַ חזיר, דיר גייט עס גוט."

„און פֿאַר וואָס דען נישט"? — האָט אַנאַלע פֿאַרדראָסיג אַ פֿרעג געטון.

„דאָס שיפֿעל דערמאָנט, איז אונטערגעגאַנגען האָט ווידער די אַרבייטער־פֿרוי געזעגט. זיי זענען דערטראָנקען געוואָרן. דער שיפֿער לאַרס און דיין זוהן, אַזאַ סוף האָט ער געבינד געהאַט. איך האָב תמיד געמיינט, אַז ער וועט אויסוואַקסן, וועט ער זיך אָן מיר אַמאָל אויך דערמאַנען און וועט מיר אַמאָל געבן אַ פּאָר גראָשנס. דיך אַנאַלע, וואָלט ער אַבינד שוין נאַרישט באַדאַרפֿט צו קאָסטן".

— „אַזוי, זיי זענען נאָר דערטראָנקען געוואָרן"? האָט אַנאַלע קאַלטבלוטיג אַ פֿרעג געטון. מעהר האָט זי נישט געוואָלט וויסען, זי איז געוואָרען טרויריג, ווייל איר גרעסלעך קינד האָט מיט איר נישט געוואָלט רעדען, אָט מיט איר, וואָס האָט אים אַזוי ליב געהאַט, מיט איר, וואָס איז שפּעציעל געגאַנגען אַזאַ ווייטן וועג; און געלד האָט זי אויך געקאָסט. דער הענגע אָבער איז געווען אַזוי קליין. רעדען דאַרפֿן ניט עמיצן האָט זי זיך פּשוט געשעהמט. מ'וואָלט דאָך געקאָנט מיינען, אַז ביי די גראַפֿען האָט זי נישט מעהר קיין לאַסקע.

די קראָ האָט זיך ווידער באַוויזן.

— אַ דער שוואַרצער שרײַער — האָט אַנאַלע אַ טראַכט געטאָן — ער שרעקט מיך הײַנט אַזוי איבער.

זי איז אַרײַנגעגאַנגען צו דער אָרעמער פרוי אין שטוב אַרײַן. אַ ביסעל צוקער מיט קאַווע האָט זי בײַ זיך געהאַט און דאָס איז פאַר אַזאַ אָרים מענטש געווען נאָר אַ האַלב געשענק. און בײַ יענע האָט צעלײגט אַ פײַער, דאָס זיך אַנאַלע דערווײַל אַנידערגעזעצט און איז אַנטשלאָפן געוואָרן. און אַ וואונדערליכע זאַך! ס'האָט זיך איר געחלומט פון אים, אַז ער איז, פון הימלען זי האָט קײנמאָל ניט געטראַכט אפילו. ס'האָט זיך איר געחלומט פון איר זוהן הימלער האָט דאָ, אין דער אָרעמער שטוב געהונגערט און געווײנט. הימלער איז דאָ ערשינען געוואָרן און ניט און אין החקית און איצט ליגט ער אין טיפען ים, נאָך ווײַסט וואו. ס'האָט זיך איר געחלומט, אַז זי זיצט דאָ, וואו ער איז אין ווירקליכקײט געזעסן און אַז אין הײַסען קאָכט די אָרעמע פרוי קאַווע. דער ריח האָט זיך שוין געפילט אין שטוב און פּלוצים האָט זיך אויף דער טיר באַוויזען אַ וואונדערליך־ליבע געשטאַלט, אַזוי שײן ווי איר אַמאָליגע גראַפּעדקינדער. און אָט די געשטאַלט האָט גערעדט: — די וועלט נײַט אומעטער! האַלט דיך פעסט און מיר, ווײַל די בית־דאַך מײַן מאַמע! די האָסט אַ מלאך און היר מעל! האַלט דיך פעסט!

דאָס אויסגערעדט, האָט די געשטאַלט זיך אַ נעהם געטאָן. און דער מינוט האָט זיך דערהערט אַ שרעקליך געהערע. די וועלט איז זיך צעפאַלען. און ס'האָט ניט געדויערט קײן רגע האָט די געשטאַלט זי אויפגעהויבען און ליפטען און בײדע זענען זײ געפלויגען הויך, הויך איבער דער ערד. אויך אַמאָל אָבער האָט זי דערפילט ווי עמיצער האַלט זיך אָן אין איר. ס'זענען געווען הונדערט ווײַבער וואָס האָבן זיך אָן איר געקלאַמערט און געבעטן: — מיר ווילן זיך אויך ראַטעווען! האַלט אונז פעסט.

דאָס איז אָבער געווען צופיל. איז אַנאַלע אַראָפּגעפאַלען און

א ווילדער טיפּענ׳יש אהין, אז ס׳האָט ווידער אויפגעכאַפּט. זי איז שיער נישט אַראָפּגעפאַלן פונעם וועסיל. זי איז געווען פאַרווירט. ס׳האָט זיך איר געדרייט דער קאָפּ. זי האָט פּשוט פאַרגעסן דעם גאַנצן חלום. נאָר אַז עפּעס שלעכטס איז געווען, דאָס האָט זי יאָ געוואוסט.

איצטער איז שוין די קאַווע געווען פאַרטיק. האָט מען גע- טרונקען געמיטלעך פריינדלעך, ס׳האָט זיך דערביילט פאַרשידענע זאַכן, ביז אַנאַלע האָט זיך דערמאָנט, אַז ס׳איז צייט צוגיין זעהן אַ פוהריל אויף אהיים צו-פאָרן. דער בעל-עגלה אָבער האָט געזאָגט, אַז זיין פערד וועט ערשט פאָרן מאָרגן און זי מוז וואַרטן. אַנאַלע האָט זיך באַרעכנט, אַז דאָס וואַרטן דאָ וואָלט איר אויסגע- קומען צו טייער האָט זי באַשלאָסן צו גיין צופוס, אָבער נישט מיטן קאָנטערשטראָז, ווייל דאָס וואָלט געווען צו ווייט. זי האָט באַרעכנט אַז גיין וועט זי האָט פּרט ביים ברעג פונעם ים איז אַסך נענטער. גראָד איז געווען יעדער א שיינע דרויסן, ביינאַכט האָט געשיינט א פולע גאַנצע לבנה. איז זי געגאַנגען מיט א גרינג געמיט.

די זון איז פאַרגאַנגען, אויף די אַרומיגע פעלדער האָט אהנגע- הויבן א גילדנע נאַכט. אַלצדינג האָט געשוויגן. די פייגעל און חיות האָבן זיך אויסגערוט פון א גאַנצן טאָג. נישט דאָס מינדסטע קול האָט זי געהערט. בשעת זי איז געגאַנגען הינטן וואַלד. נאָר איינע איי- נציקע טרוים אויפן ווייבן נאָר האָבן עבאָדיג אָבגעקלינגען און שטי- לקן איה. דער ים איז אויך געווען שטיל און רוהיג. די גלענצענדי- גער שפּיגעל האָט אויסגעזעהן דאָס וואַסער. שטום זענען די געווען די לעבעדיגע אין די טיפע אונטן און אויבן.

אַנאַלע איז געגאַנגען, ס׳האָט פון נאָר נישט געקלערט. דענקען נאָר נישט געטראַכט. איר געדאַנקען אָבער האָבן זי נישט נאָכגע- לאָזט. און זענען די שוין אומעטיגע געדאַנקען. זי דערמאָנט זיך ערגיץ אין א ווינקעל פון מה אינדרויסן און דער שטיל. זי קומען צו איהר באלד און דערמאָנען איהר אַן עפּעס. וואָס איז אמאָל געווען, איידער אַן

עסים, וואס וועט אמאל זיין. „אז מען ניט צדקה האט מען ברכה" — אזוי שטייט געשריבען אין די הייליגע ספרים.

„אין ע״וה ברענגט די אנדערע עבירה" — דאס שטייט אויך געשריבען. א סך, א סך שטייט געשריבען אין די הייליגע ספרים. ווער קאן זיך דען אן אלעמען דערמאנען? אויך אנאלע האט עס נישט געקאנט. צומאל אבער קומט עס איינעם אויפ׳ן זינען. דעמאלט ווייסען מיר עס אזוי גוט. די מעשים טובים און די זינד, זיי ליגען אין אונזערע הערצער טיף באגראבען. ביי אונז אלעמען, ביי מיר און ביי דיר. זיי ליגען ווי קליינטשינקע קערענדלך, קוים וואס מ׳קאן זיי זעהען. אויף אמאל אבער קומט פון דרויסען א זונען־שטראל, אדער א ביזע האנט נעמט זיך סארען ביי דיר אין הארצען. דאס קערענדיל דרייט זיך אויף רעכטס און אויף לינקס. ס׳איז א שעת־הכושר, ס׳קאן קומען א ענטשיידונג. אט דאס קליינע קערענדיל איז אויפגעשפרונגען, ס׳ווערט געשוואלען, ביז עס פלאצט אויף אמאל. זיינע וואקסען צעגיסען זיך אין דיין בלוט, און די בלוט כסדר צערודערט. ס׳ווערען פאראן מוראדיגע געדאנקען; אזוי לאנג דער בעל־ה לומות האלט אונז אין זיינע ארימס זענען זיי ווייט פון אונז, זיי ווארפען זיך אבער ביי אונז אין מחנאנץ שטיל און אומדייטליך.

אנאלע איז געגאנגען ווי אין חלומות. איהרע געדאנקען האבען זיך אנגעהויבען באוועגען! פון איין יאר צום אנדערן האט דאס הארץ א גענוג גרויסען חשבון. און ווער קאן דאס אזוי פשוט פארבייגייען דעם חשבון־הנפש? א סך ווערט פארגעסען. צי א זינדיג הארץ קען געדענקען נאך, צי קענען אונזערע נאנטע, אדער גאר פון אונזער אייגענעם געוויסען. מיר הילען דאפון אפילו נישט טראכטען. אנאלע האט אויך אזוי געטון; זי האט אייגענטליך גאר נישט געטון אזעלכעס מ׳זאל זי קאנען רופען פאר א בית־דין. זי האט געוואוסט אז אלע האלטען זי פאר א בכבודיגע, פאר א פיינע און וואוילע. און ווי זי איז אזוי געגאנגען ביים ברעג, האט [illegible] — יא, וואס איז דארט אקעגען?

אנ'אלטער מענער-הוט אויס געוועזן. ווער ווייסט פון וועמען'ס קאפ דער ,ווינט האט אים אראבגעבלאזן? זי איז צוגעגאנגען נענטער, דאס שטיין געבליבן און האט אים גענומען באטראכטן — „אט וואס איז דאס"! זי האט זיך דערשראקן. צי איז אבער אנ'אמת געוועזן פאר וואס זיך צו שרעקן? ס'איז דאך געוועזן פשוט אביסעל גראז, האט האט זיך אויסגענומען ווי דער גוף פון א מענטש. ס'איז געוועזן גראז. זי האט זיך אבער דאך דערשראקן. און בשעת זי איז ווייטער גאנגען האט זיך איר געבאמבעלט אין קאפ עפיס נישט געשטויגענ'ס און נישט געפלויגענ'ס. עפיס וואס זי האט נאך אלס קליין קינד גע-הערט דע-ציילען, אז די אלע בבא-מעשיות וועגן די נשמות פון די דערטרונקענע וואס ליגען אין ים. ווי זיי ווערן מגולגל אין א מין געשטאלט, און באווייזן זיך דאנאך אויפן ברעג. ווי זיי שרעקן די פארבייגייער, ווי זיי גייען יעדן נאך און בעטן אויף זייער לשון מ'זאל זייער רעכט טון און ברענגען זיי צו קבורה.

און בשעת זי האט פון אלעמען געקלערט, האט זי זיך פלוצים דערמאנט פון איר חלום. נאר דייטליך האט זי זיך דערמאנט ווי די הינדערט ווייבער אבען זיך אין איר געקלאמערט, ווי אזוי זיי אבען געשריגען: „האלט'ס אייך פעסט. אלע אינאיינעם". ווי אזוי די וועלט איז פארזונקען געווארן און ווי אזוי זי איז אבגעריסן געווארן פון איר קינד. איר קינד, וואס האט זי געוואלט טראגן צו די שערי-רחמים. איר קינד, איר אייגען בלוט און פלייש, איר קינד, וועלכעס זי האט נישט ליב געהאט. איר קינד, פון וועלכען זי האט אפילו קיינמאל נישט געטראכט אז דאס קינד, איז איצט געלעגען אין מיטן ים. אז דאס קינד האט אויך געקאנט זיך פארשטעלן פאר עפיס און רופן און שרייען: „גוטע מענטשן, ברענגט מיך צו קבורה".

אט אזעלכע געדאנקען האבן זי געמוטשעט. זי האט גענומען גייען גיכער ס'האט אויף איר געשלאגן אנגסטען, ווי א פייכטע קאל-טע האנט האט זיך געלייגט דער פחד אויפן הארץ. זי איז שיער

נישט געפֿאַלן אין חלשות. אין בשעה אַלע זײַנען געשטאַנען און געקוקט אויפֿן ים אַרױס, איז אַרױס איר געוויינען געבעלדיק, אַ שוידער־לעך. גרויסער שמאָן. האָט זיך געריסן אַלע געוויינער און געבעטן. ער האָט זיך געלייגט אויף בײדע קני און קשאָקעס. און דאָס האָט געקרינגען אַזאַ מאָדנע אויסשרייען! זי האָט זיך אַרומגעקוקט. אויפֿן הימל האָט געלויכטן אַ בלײכע לבנה. איר האָט זיך אויסגעדאַכט אַז אַלע אירע איברים ווערן אויף אַמאָל אַזוי מאָדנע שווער. האַלבס אײַן פֿעסט — זי האָט זיך דערמאָנט, אַז דעם אויסגעשריי האָט זי געהערט אין חלום. זי האָט ווידער געקוקט אויפֿן הימל. אינמיטן איז איר פֿאָרגעקומען, אַז די לבנה האָט זיך צעזן איר גאָר שפּאַרק הערונגס און אַז דער געפֿעל הענגט אויף אירע פּלייצעס, ווי אַ ווײַטער לאַווינע.

ס'האָט זיך איר אויסגעוויזן, אַז זי הערט נאָענט היימלעך עמיצען זאָגן: — ברענג מיך צו קבורה. לאָמיך האָבן רוה אויף יענער וועלט. און אין אמתן אַרײַן האָט זי שוין געהערט אַ מין קול, אַזוי אומהיימלעך, אַזוי טעמפּ. יאָ פֿון וואַנען האָט זיך עס גענומען? אַרום און אַרום איז דאָך קיינער נישט געווען. ברענג מיך צו קבורה, האָט פֿאַר מיר. אַזוי האָט עס בפֿירוש גערופֿן. יאָ נישט אַנדערש. דאָס איז דער קול פֿון איר דערטרונקענעם מאַן וואָס ליגט אויפֿן גרונט פֿון ים און האָט נישט קיין רוה אַזוי לאַנג. ס'האָט נישט זײַן רעכט געטאָן. נו, האָט זי בײַ זיך געטראַכט. איך וועל גיין אויפֿן הייליקן אָרט, איך וועל הייבן פֿאַר אים אַ קבר. און זי האָט זיך געלאָזט גיין אַהין. באמת איז איר אַ ביסל געוואָרן אויפֿן האַרצן, באַלד אָבער האָט זי געטראַכט: אַפֿשר האָט ניט ער געזאָגט אַהין? ווער אָבער האָט זי דאָך דער דערהערט: — נעם מיך מיט, ברענג מיך צו קבורה.

דער געפֿיל איז געוואָרן קאַלט און שווער. פֿאַר שרעק אָנגעהויבן איר האַרצ־קלאַפּן. געוואָרן קאַלט און פֿינצטער. זי איז געוואָרן צעטומלט. מאָדנע מחשבות האָבן אַרומגעפֿלויגן אין איר קאָפּ. אַ װעלכע פֿרעמדע מחשבות!

און אין אונזער פּרילינגדיקער קען שמעקן דער וואַלד זיך
צעבליִען און דעם אָנרירן מאַך בײַם וועגן־גלאַנץ, שטייט ער שוין אין
פולער יונגער פּראַכט; און אין דער קען זיך דער זאַמען פון אונזער
שטאַם צעוואַקסן און געדאַנקען, ווערטער און מעשים. ער וואַקסט
דער זאַמען און אַנטוויקלט זיך אין אונז ריין. ווי נאָר טרעדזשיקט
זיך אונזער געוויקס. ווי נאָר נאָך אַלץ וואַקסט עס פּלוצים און אומ־
פאַרהאַפּט. א, דערמאָלט איז נישטאָ וואָס מוחל צו זיין. אונזערע מעשים
שטייען פאַר אונז אַזוי בולט און קלאָר. אונזערע געדאַנקען קלינגען זיך
אין ווערטער און די ווערטער קלינגען אַזוי הויך איבער דער גאַנצער
וועלט. מיר דערשרעקן זיך אַליין פאַר אַלדעם בײַזן וואָס מיר האָ־
בן אַזוי לאַנג געטראָגן בײַ אונז אין האַרצן. מיר קאָנען עס זיך
אַליין נישט מוחל זיין פאַר וואָס מיר האָבן דאָס אַליין נישט דער־
שטיקט. מיר שרעקן זיך פאַר דער שלעכטער נאַטור וואָס מיר אַליין
האָבן פיל נאָך אויסגעשפּראָצט אין זיך. מיר טראָגן אין אונזער
האַרץ אַ גוטס, אַ שלעכטס, אָבער דאָס שלעכטע וואַקסט אין בלוט
אומעטום. אויך אין אַ מענטשליך האַרץ.

דאָס אַלצדינג, וואָס מיר האָבן דאָ געזאָגט, האָט צעשטערט אונ־
זער גלויבן. פון אַלדי שטראָפן איז די אינגאַנצן איבערוועלטיקט
געוואָרן, די איז געפאַלן פון די פיס. א ווייס שטיק זייל איז די גע־
קראָכן אויף אַלע פיר.

„ברענג מיך צו קבורה. לעבן האָבן —

בסדר נאָך איז זיך געהערט דאָס הימן. און לעבעדיקע וועלט
די זיך אַליין פאַרזאָרגן. ביז צו פאַרגעסן און אַלע אַנדערע זאַך. —
דאָס איז געווען אַ טרויעריקע שעה. אַ שעה פון חרטה און אומגליק.
איר בלוט איז געווען הייס און קאַלט; אַזוי פיל איז איר געקומען
אויפן זינען שטיל. שטיל ווי דער שאָטן פון דעם וואָלקן ביז דער
לבנה איז געבליבן איר פאַרשטעלונג, אַ קרישטאָל. פון וועלכער די
האַלבע שוין אַמאָל יאָרן געהערט. נאָר געבן איר דערצו פאַרבענקלט.

שען אַ ערשיינונג. פֿון וועלכער זי האָט שוין אַמאָל וועגנ'ס געהערט.
נאַכט געזען איר זענען פֿאַרבײַגעיאָגט פֿיר הזבּינגע פֿערד, פֿײַער האָט
געשפּריצט פֿון זייערע אויגן און נאָזלעכער. זיי זענען געווען אײַנ־
געשפּאַנט אין קאַלעסקע. אינעווייניג איז געזעסן דער בייזער פּריץ, וואָס
האָט פֿאַר מער נאָך ווי הונדערט יאָר געלעבט דאָ אין דער געגנט.
יעדע נאַכט — האָט מען דערציילט — אַזוי אַרום צוועלף, פֿאָרט
ער אין זײַן הויף אַרײַן און קערט זיך באַלד אום. ער איז נישט גע־
חקושן וויט אַזוי ווי דאָס זענען מוטע, נײַן ער איז געווען שוואַרץ
ווי קויל, ווי אַ אויסגעלאָשענע קויל. ער האָט געווונקען צו אַנאַלען
און האָט געשעט: — „האַלט זיך פֿעסט! די וועסט ווידער אַמאָל קע־
נען פֿאָרן אין גראַפֿס וואָגן און וועסט פֿאַרגעסן פֿון דײַן קינד.
איצטער איז זי געגאַנגען גיך. ס'האָט זיך איר אויסגעוויזן אַז
נאָר נישט ווײַט איז אַ בית־עולם. שוואַרצע מצבות און שוואַרצע קרײַ־
צן מישן זיך אויס אינאיינעם. די קראָען שרײַען, פּונקט אַזוי ווי די
קראָ אויפֿן וועג האָט הײַנט געשריגן. איצטער האָט זי שוין פֿאַר־
שטאַנען דאָס שרײַען. איך בין אַ מאַמע פֿון קראָען, איך בין אַ מאַ־
מע פֿון קראָען! אַז דאָס האָבן זיי אַלע געשריגן און אַנאַלע האָט
געוווּסט אַז דאָס פּאַסט אַזוי גוט פֿאַר איר, ווער ווייסט, אפֿשר וועט
זי גאָר נאָך פֿאַרוואַנדלט ווערן אין אַזאַ שוואַרצן פֿויגל און זי
וועט בכבוד אָן אַן אויפֿהער מוזן שרײַען.

זי האָט זיך געוואָרפֿן צו דער ערד און מיט די הילע הענט האָט
זי אַזוי לאַנג געגראָבן, ביז ס'איז איר גערונען בלוט פֿון די פֿינגער.
„באַגראָב מיך, מײַן טײַער — אַזוי האָט זי כסדר געהערט
הייסן און זי האָט מורא געהאַט. סאָמע הײַנט באַלד אָן קרײַען אַ האָן
זי האָט מורא געהאַט פֿאַר דעם ערשטן, הויכן, שטײַפֿן אין מזרח.
דאָס האָט זי געוווּסט. ווײַבאַלד זי וועט ביז אין דער פֿרי נישט
אויסגראָבן אַ קבר, דערמיט איז זי פֿאַרלוירן. און אַז האָט זיך דער־
הערט דאָס קרייען פֿון אַ האָן. אַט, האָט זיך באַוויזן דער ערשטער

הייסער ליכט-שימער אין מזרח — — — — . דער קבר איז געוועזן נאר א העלפט איבערגעגראבן, א אויפגעקלאפטע האנט האט געגלעט איר פנים, איר הארץ, איר נאקעטן מהות. נאר א האלבער קבר — האט עמיצער איבערגעלאזט און א שאטן האט זיך פארגאסן באוועגנדיק גלייך צום ים צו. איצטער האט אלצדינג געוואוסט אויף זיכער אז דאס איז דער גילגול פון איר דערשטיקטער היים; זי איז געפאלן מיט'ן פנים צו דער ערד, אלצדינג און איר האט געשוויגן.

ס'איז שוין געווען ליכטיגער טאג, ווען זי איז ווידער צו זיך געקומען; צוויי מאנספארשוינען האבן זי אויפגעהויבן. ניין, זי איז נישט געלעגן אויף'ן הייליגן ארט. זי איז נאר געלעגן ביים ברעג ים. און דא טאקע האט זי אין זאמד געגראבן א גרוב. דאכט אבער האט זי זיך נאך צוגלויבט די הענט. זי איז געווען קראנק. דאס געוויסן איר'ס האט זיך אנגעקוקט אין די קארטן פון פאנטאזיע. דארטן האט זי איבערגעלעבט אז איינער פארמאגט זי נאר א האלבע נשמה, די אנדערע העלפט, האט איר קינד מיט זיך אין ים אריין גענומען און קיינמאל נישט וועט זי שוין קענען ביי נאכט געפונען רו און ליכטיגקייט; ביז זי וועט ווארים צוריק באקומען איר אנדערע העלפט נשמה.

אהיים איז זי געקומען אינגאנצן א פארענדערטע. איר גאנץ יעצט איז געווען עפּיס אנדערש ווי אמאל. אירע געדאנקען זענען געווען פארפלאנטעט און א מין שטארקן קויל. נאר איין און איינציגער פאדים האט זיך געצויגן און דאס איז געווען דער געדאנק, אז זי מוז דעם גילגול פון איר היים ברענגען צו מענטשליכער קבורה. אזוי ארום וועט זי ווידער קענען באקומען איר גאנצע נשמה.

נישט איין נאכט איז זי ערגעץ וואוהין פארשוואונדן. דעמאלט האט מען זי שטענדיג געפונען ביים ברעג ים, וואו זי איז בכבוד געשטאנען און געווארט אויף איר קינד. אזוי איז פארגעקומען א יאר. ביז זי איז איינמאל אוועק און מ'האט נישט געוואוסט וואו זי איז.

אַז דער גלח איז צו מאָרגנס געקומען אין קלויסטער אַריין האָט ער געטראָפֿן אַנאַלען ליגן אויף דער ערד. זי איז דאָ געהאַט א גאַנצע לאַנגע נאַכט. זי איז אָנגעטאָן געווען מיט אַן צעבראָכן. אייגנע אויגן האָבן אזוי מאָדנע געלאָכטן. איר פּנים האָט געהאַט א הימליש פאַרב. די ערשטע פֿרימאָרגן־שטראַלן זיינען געפאַלן אויף איר יונגן קאָפּ. זי האָט געעפֿנט איר געבעטבוך און האָט געלייענט: — „גיבער צערײַסט אײַערע הערצער און נישט אײַערע קליידער, קערט אייך צוריק צו גאָט“. צופֿעליק האָט זי אויפֿ־ געמישט דאָס ווערטל.

אַנאַלעס פּנים, באַזונדערס פֿון דער זון, האָט געלאָכטן פֿול מיט גליק און פֿרייד. אַך, ווי איז איבער אזוי גוט געווען! דאָס שלעכ־ טע איז שוין געווען פֿאַרביי. אַט אין דער נאַכט איז דער גילגול פֿון איר קינד בײַ איר געווען; ס׳האָט איר געזאָגט: „די האָסט פֿאַר מיר געבראַכט נאָך א האַלבן קבר. און דײַן האַרץ אָבער, האָסטו מיך אַליין אויף אייביק פֿאַרגראָבן. און דאָ באַהאַלט א מאַמע איר קינד אַמבעקענטן“. דאַפֿאַר האָט זי ווידער צוריק באַקומען איר האַלבע נשמה.

„געגליכן בין איך אין נאָמענס הויז — האָט זי צו זיך אַליין געזאָגט — און דאָ איז מען גליקלעך־צופֿרידן“.

ווען די זון איז געווען הינטער, איז אַנאַלעס נשמה שוין גע־ ווען אויפֿן האַרטן, אויבן וואו ס׳איז נישטאָ קיין פּחד, אז מ׳טוט תשובה. און אַנאַלע האָט עס געגלייבט.